

פסול נוגע בעדות 19

1. בבא בתרא כט. "אמר רב הונא שלש שנים" עד "אמר מר זוטרא"
2. בבא בתרא מד: "גופא אמר רבין בר שמואל" עד מה. "מכריז רבא"
3. ר"י מיגש בבא בתרא מה. ד"ה דאמר לא ניחא
4. בבא בתרא מב: "ומעידין זה לזה אמאי נוגעין" עד מג. "תא שמע האומר תנו מנה"
5. בבא בתרא קכח. "היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו" עד סוף העמוד
6. רשב"א בבא בתרא מג. ד"ה ואמאי ליסתלקו "ואיכא למידק וכי מסתלקינן" עד "ודמיא לההיא" "והרמב"ן ז"ל תירץ" עד "וזה הטעם מספיק"
7. יד רמה בבא בתרא מג. ד"ה ושמעינן נמי דשותפין, תדע נמי
8. מכות ה: "ומה שנים נמצא אחד מהן" עד סוף העמוד
9. מכות ו. "אמר ליה רב פפא לאביי" עד "אמר רבי יוסי"
10. מכות ז. "אילעא וטוביה" עד המשנה
11. סנהדרין ט: "ואמר רב יוסף פלוני רבעו" עד אמר רבא פלוני"
12. רא"ש מכות א:יג "וא"ת ונהימניה לגבי לוח" עד "וכן בפרק" "והראב"ד ז"ל כתב" עד "ומוכח כדבריו בפ"ק"
13. תוס' מכות ו. ד"ה שמואל "לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי" עד "ואם תאמר א"כ"
14. רשב"א בבא בתרא מג. ד"ה ואמאי ליסתלקו "ודמיא לההיא דאמרינן" עד "והרמב"ן ז"ל תירץ"
15. קצות לד ס"ק ד מתחילת דבריו עד "והנה לכאורה מאי דקשיא ליה" "ולכן נראה דהא דנאמן" עד "ובש"ך ריש סימן לז"

פסול נוגע בעבודות 19

- 1. בבא בתרא כט. "אמר רב הונא שלש שנים" עד "אמר מר זוטרא"**
- אמר רב הונא: שלש שנים שאמרו, הוא שאכלן רצופות. מאי קמ"ל? תנינא: חזקתן שלש שנים מיום ליום! מהו דתימא, מיום ליום לאפוקי מקוטעות, ולעולם אפילו מפוזרות, קמ"ל. אמר רב חמא: ומודי רב הונא, באתרי דמוברי באגי. פשיטא! לא צריכא, דאיכא דמובר ואיכא דלא מובר, והאי גברא מובר, מהו דתימא א"ל: אם איתא דדיך הואי איבעי לך למיזרעה, קמ"ל דאמר ליה: חדא ארעא בכליה באגא לא מצינא לינטר; ואי נמי, בהכי ניחא לי, דעבדא טפי. תנן: חזקת הבתים; והא בתים - דביממא ידעי, בליליא לא ידעי! אמר אביי: מאן מסהיד אבתים? שיבבי, שיבבי מידע ידעי ביממא ובליליא. רבא אמר, כגון דאתו בי תרי ואמרי: אנן אגרינן מיניה, ודרינן ביה תלת שנין ביממא ובליליא. אמר ליה רב יימר לרב אשי: הני נוגעין בעדותן הן, דאי לא אמרי הכי, אמרינן להו: זילו הבו ליה אגר ביתא להאי! א"ל: דייני דשפילי הכי דאיני, מי לא עסקין כגון דנקיטי אגר ביתא ואמרי: למאן ליתביה?
- 2. בבא בתרא מד: "גופא אמר רבין בר שמואל" עד מה. "מכריז רבא"**
- גופא, אמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל: המוכר שדה לחבירו שלא באחריות - אין מעיד לו עליה, מפני שמעמידה בפני בעל חובו. היכי דמי? אי דאית ליה ארעא אחריתי, עליה דידיה הדר! אי דלית ליה ארעא אחריתי, מאי נפקא ליה מיניה? לעולם דלית ליה ארעא אחריתי, דאמר: לא ניחא דליהו אלוה רשע ולא ישלם. סוף סוף לגבי אידך נמי לוח רשע ולא ישלם הוא! דאמר: להכי זביני לך שלא באחריות
- 3. ר"י מיגש בבא בתרא מה. ד"ה דאמר לא ניחא**
- לא ניחא ליה דליהו לוח רשע ולא ישלם. יש כאן לשאול היכי חיישינן ליה בעדות שקר כי היכי דלא ליהו לוח רשע ולא ישלם והא רשע דעד שקר טפי חמיר ואלים מרשע דלוח רשע ולא ישלם ולא עוד אלא דהא אשכחן דקרייה רחמנא לעד שקר רשע דכתיב והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע דהא אוקימנא בעדים זוממין הכתוב מדבר דאמר עולא מנין לעדים זוממין מן התורה דכתיב והצדיקו את הצדיק וגו'. וכיון דקרייה רחמנא לעד שקר רשע היכי חיישינן ליה דקא מסהיד עדות שקר כי היכי דלא להו רשע ולא ישלם וא"ת דהא דלא מקבלינן סהדותיה לאו משום דחיישי ליה דמכוין לאסהודי עדות שקר הוא אלא משום דחיישינן דילמא מינטא דעתיה בסהדותא הא ליכא למימר הכי דכי חיישינן למינטא דעתא ה"מ לגבי דיינא שהוא דבר תלוי בראיית הלב דאיכא למימר דלא חזי זכותא למאן דסני וחובה למאן דרחים ליה אבל גבי סהדא כיון דהוא דבר התלוי בראיית העין מאי מינטא דעתא איכא הלכך ליכא למימר הכי. ויש להשיב בשאלה זו דהא דאמרינן דלא ניחא ליה דלהו לוח רשע ולא ישלם לא לצאת ידי שמים הוא דלא ניחא ליה בהכי דאי משום ידי שמי' כיון דלית ליה מידי מאי אית ליה למעבד הוי ליה אנוס ואנוס רחמנא פטריה אלא האי דלא ניחא ליה בהכי לצאת ידי הבריות הוא דכיון דחזי ליה דלוח ולא ישלם קרו ליה רשע ומש"ה חיישינן שמא מסהיד עדות שקר כי היכי דלא ליהו גבייהו לוח רשע ולא ישלם ולא איכפת ליה ברשע דעד שקר דהא לא ידעי אינשי אי אסהיד עדות שקר או לא אי נמי יש להשיב דהא דלא מקבלינן סהדותיה לאו משום דחיישי' דעדות שקר הוא אלא משום דכיון דלא ניחא ליה למהו לוח רשע ולא ישלם דאשתכח דקא מטי ליה הנאה מסהדותיה ה"ל כמאן דמסהיד לנפשיה דלא מקבלינן מיניה ולא משום דחיישינן ליה בהווא סהדותא אלא משום דלא מקרי עד כלל
- 4. בבא בתרא מב: "ומעידין זה לזה אמאי נוגעין" עד מג. "תא שמע האומר תנו מנה"**
- ומעידין זה לזה אמאי? נוגעין בעדותן הן! הכא במאי עסקין - דכתב ליה: דין ודברים אין לי על שדה זו. וכי כתב לו מאי הוי? והתניא, האומר לחבירו: דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה - לא אמר כלום! הכא במאי עסקין - כשקנו מידו. וכי קנו מידו מאי הוי? הרי מעמידה בפני בעל חובו! דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל: המוכר שדה לחבירו שלא באחריות - אין מעיד לו עליה, מפני שמעמידה בפני בעל חובו! הכא במאי עסקין - דקביל עליה אחריות. אחריות דמאן? אי נימא אחריות דעלמא, כל שכן דניחא ליה! אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה. וכי מסלק נפשיה מיניה מי מסתלק? והתניא: בני עיר שנגב ספר תורה שלהן - אין דנין בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר; ואם איתא, ליסלקו בי תרי מיניהו ולידיינו! שאני ס"ת, דלשמיעה קאי

5. **בבא בתרא קכח. "היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו" עד סוף העמוד**
היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו, פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח, פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה - כשר; זה הכלל: כל שתחלתו או סופו בפסלות - פסול, תחלתו וסופו בכשרות - כשר

6. **רשב"א בבא בתרא מג. ד"ה ואמאי ליסתלקו ואיכא למידק וכי מסתלקינן" עד "ודמיא להאיא" "והרמב"ן ז"ל תירץ" עד "זוה הטעם מספיק"**
ואמאי ליסתלקו בתרי מיניהו ולדיינוהו, בעדותן, וכן נמי תלתא מיניהו להיותן דיינין, וכשאינן להן נמי קרובין בעיר דא"כ אכתי נוגעין בעדותן הן לקרוביהן, ואיכא למידק וכי מסתלקין מאי הוי והא בעינן תחלתו וסופו בכשרות ואפי' בדיני ממונות וכדאמרי' בפ' יש נוחלין בהיה יודע לו בעדות עד שלא נעשה לו חתנו או שהיה קרוב ונתרחק, וכתב הראב"ד ז"ל זה לשונו, כי בעינן הכי ה"מ בפסלות דגופא או בפסלות דקורבא אבל הכא משום חשדא דנוגעין בעדותן וכי תסלק חשדא כשרין בין לעדות בין לדין ע"כ, ולשון אחר פי' דגבי ממון לא מיקרי תחלתו בפסלות דכיון דמטי ליה הנאה מיניה לאו בר עדות הוא כלל והשתא הוא דחאיל עליה שם עד והו"ל תחלתו וסופו בכשרות, דההיא שעתא לאו עד הוא כלל דאין אדם מעיד לעצמו... והרמב"ן ז"ל תירץ שלא נאמר תחלתו בפסלות אלא במי שהיה קרוב ונתרחק או פסול הגוף אחר שהרי זה מעיד למי שהיה קרובו בשעת ראייה אבל כאן שעכשו נסתלק מממון זה אין זה מעיד לקרובו ולא למי שהיה קרובו בשעת ראייה שהרי ממון אחרים הוא ולא שלו ולאחרים הוא מעיד, כללו של דבר אין אדם מעיד לאותו שהיה פסול לו בשעת ראייה אבל היה פסול לזה בשעת ראייה מעיד באותו עדות לאחרים שהרי תחלתו כשר הוא אצלם, וזה הטעם מספיק למי שהיה יודע עדות לקרובו ונסתלק אותו קרוב מאותו ממון שהוא כשר, ע"כ

7. **יד רמה בבא בתרא מג. ד"ה ושמעין נמי דשותפין**
ושמעין נמי דשותפין לא מצו לאסוהדי להדדי אלא במידי דמסתלק מיניה וקנו מידו וקביל עליה אחריות דאתיא מחמתיה ולא קביל עליה אחריות דאתיא מעלמא. ודוקא היכא דהויא תחילתו וסופו בכשרות. כגון דזבנוה תרוייהו לההוא מידעם מאיניש מעלמא ונפק מערער עילויה דההוא מידעם דדידיה הוא, דלא ליזיל האי שותף וליסהיד ליה לשותפיה דהאי מידעם דהאי מוכר הוה דהוה ליה נוגע בעדותו. אלא היכא דמסתלק מיניה הוה ליה תחילתו וסופו בכשרות, דהא מעיקרא בשעת ידיעה כי אתידעא ליה האי סהדותא לית ליה להאי סהדא זכותא בגויה כלל דאכתי ברשות מוכר הוה קאי, והשתא נמי בשעת הגדה כיון דאסתלק מיניה לאו נוגע בעדותו הוא, הלכך הוה ליה תחילתו וסופו בכשרות וכשר

ד"ה תדע נמי
תדע נמי דהא כי מקשינן עליה מתניתא דבני העיר שנגנב ספר תורה שלהן דתני עלה אין דנין בדיני אותה העיר ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר. וקא מקשינן מינה עליה דשמואל אמאי ליסתלקו נפשייהו בתרי מיניהו ולידון להו. ומדלא קא מקשינן עליה מדקתני אין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר ליסתלקו נפשייהו בתרי מיניהו ולסהדו. ש"מ דגבי עדים מודי שמואל דכי הויא תחלתן בפסלות אע"ג דסופן בכשרות פסולין. דאי לא תימא הכי אדאקשי ליה דיינין דלא איירי בהו שמואל, מעדים דאיירי בהו שמואל הוה עדיף ליה לאקשויי. אלא משום דגבי עדים מודי שמואל דתחלתו וסופו בכשרות בעינן, והכא גבי בני העיר שנגנב ספר תורה שלהן כיון דבעינן סהדי דמסהדי דהאי גברא גנביה הויא לה תחלתו בפסלות. דההיא שעתא דאיתידע ליה לסהדא דהאי גברא גנביה אכתי לא איסתלק מיניה והוה אית ליה חולקא בגויה, ואע"ג דאסתלק מיניה בתר הכי והוה ליה סופו בכשרות פסול

8. **מכות ה: "ומה שנים נמצא אחד מהן" עד סוף העמוד**
ומה שנים, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה, אף שלשה, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה; מנין אפי' מאה? ת"ל: עדים

9. **מכות ו. "אמר ליה רב פפא לאביי" עד "אמר רבי יוסי"**
אמר ליה - רב פפא לאביי: אלא מעתה, הרוג יציל! כשהרגו מאחוריו. נרבע יציל! כשרבעו מאחוריו. הורג ורובע יציל! אישתיק. כי אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: איקום דבר, במקיימי דבר הכתוב מדבר

10. **מכות ז. "אילעא וטוביה" עד המשנה**

אילעא וטוביה קריביה דערבא הוה, סבר רב פפא למימר: גבי לוח ומלוה רחיקי נינהו, א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: אי לית ליה ללוה, לאו בתר ערבא אזיל מלוה

11. סנהדרין ט: "ואמר רב יוסף פלוני רבעו" עד אמר רבא פלוני"

ואמר רב יוסף: פלוני רבעו לאונסו - הוא ואחר מצטרפין להרגו. לרצונו - רשע הוא, והתורה אמרה אל תשת רשע עד. רבא אמר: אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע

12. רא"ש מכות א: יג "וא"ת ונהימניה לגבי לוח" עד "וכן בפרק" "והראב"ד ז"ל כתב" עד "ומוכח כדבריו בפ"ק"

יג יד [דף ז ע"א] אילעי טוביה קריביה דערבא הוה סבר רב פפא למימר גבי לוח ומלוה רחוקים נינהו א"ל רב הונא בריה דרב יהושע אי ליתיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל. פרש"י דעדי הלוואה הוה ודמיא להא דירושלמי כתב נכסיו לפני בני אדם והעדים כשרים לזה ופסולין לזה הכא נמי כיון דאי לית ליה ללוה אזיל בתר ערבא א"כ נכתב השטר על הלוה ועל הערב וכיון דפסולין לערב פסולין אף ללוה. ב. והראב"ד כתב שטענותיהן על עיסקי פירעון כגון שאמר לוח למלוה פרעתין ובטענה זו נפטר הערב והביא עדים שלא פרעו ונמצא הערב מתחייב וא"ת ונהימניה לגבי לוח שלא פרע ולא ניהמניה לגבי ערב דפלג' דבורא מידי דהוה אההיא דפ"ק דסנהדרין (דף ט ב) פלוני רבעו לרצונו הוא ואחר מצטרפין להורגו דפלגין דבורא דאדם קרוב אצל עצמו ואינו משים עצמו רשע וכן בפרק זה בורר (דף כה א) בר בניתוס אסהידו ביה תרי סהדי חד אמר אוזיף ברביא וחד אמר לדידי אוזיף ברביא ופסליה רבא לבר בניתוס משום דאדם קרוב אצל עצמו ומהמנין ליה דאוזיף ברביא ולא לדידיה. וכן ביבמות (דף כה ב) עד שבא ואמר הרגתי לבעלה של אשה זו שמיאין אותה דמהמנין ליה שנהרג ולא שהוא הרגו הכא נמי לפלוג דבורא ולהימניה לגבי לוח ולא לחיובי ערב. ויש מתרצין דלא דמי התם הני סהדי לאיחיובי גברא או למיפסליה קאתו הלכך בעיקר העדות שהם אומרים שרבעו או שלוח ברביית נאמנים ובמה שאמר לדידי מילי אחריני נינהו ולא מקבלינא מיניה אבל להאימנן לחייב הלוח ולא הערב אי אפשר כיון שיש שטר שהוא הערב. והראב"ד ז"ל כתב בתשובותיו שכל עדות שבטלה מקצתה מחמת פסול קורבה בטלה כולה ולא פלגין דבורא. דהא לא פלג' בהו רחמנא דאמר מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותם בטילה אף שלשה אלמא לא פלגין עדותם והא דאמר אדם קרוב אצל עצמו ואין משים עצמו רשע היינו דוקא כשמעיד על עצמו שאין זה עדות כלל אלא כמי שאינו דמי שאין אדם נקרא לעצמו עד פסול כדי שנאמר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ודמיא להא דאמר לעיל במקיימי דבר הכתוב מדבר דכי היכי דכשנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול עדותן בטילה הכי נמי כשנמצא לאחד מהן קרוב או פסול שהרי מקצת עדותן בטילה מחמת קורבה. וכי היכי שאין ההורג פוסל את שאר העדים מפני שאין אני קורא בו עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הכי נמי כשהוא מעיד על עצמו ועל אחר בכלל אין אני קורא בו עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה לפי שאין עליו שם עד כלל

13. תוס' מכות ו. ד"ה שמואל "לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי" עד "ואם תאמר א"כ"

שמואל אומר הלכה כרבי יוסי - קשה היאך מצינו ידו ורגליו כשנותנין גט שיש במעמד קרובים והיה לנו לומר דעדות הכשרים בטל והאי דומיא דדיני נפשות דשרינן אשת איש שיש בה מיתת בית דין וטעם דפרישית לעיל גבי עדות נפשות שייך נמי בגט וגם לרבי נמי קשה שפעמים יתכוין אחד מן הקרובים להעיד לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו דעדותן בטלה אלא דוקא באותן שמעידים בפני ב"ד אבל בשביל ראייה לחודה לא וא"ת א"כ מאי פריך הרוג יציל והא אינו הולך להעיד בבית דין ואומר הר"י דודאי מתחלה היה סבור הש"ס לרבי יוסי כי נמי אינן באין להעיד בב"ד עדותן בטלה ומשני במקיימי דבר הכתוב מדבר כלומר כשבאין לקיים הדבר בבית דין אמר רבי יוסי נמצא אחד מהן קרוב או פסול דעדותן בטלה ואם תאמר א"כ מאי פריך לעיל מה יעשו שני אחין וכו' והלא אין שום חששא אם לא יבאו להעיד בבית דין כדפירשתי ויש לומר משום דפעמים שלא ידע זה בזה ויעיד האחד אע"פ שכבר העיד אחיו בב"ד ואפילו אירע לאחר כדי דיבור מכל מקום עדותן בטלה משום דמקשינן שלשה לשנים נמצא קרוב או פסול בזה אחר זה אע"פ דלענין הזמה בעינן תוך כדי דיבור.

14. רשב"א בבא בתרא מג. ד"ה ואמאי ליסתלקו "ודמיא לההיא דאמרינן" עד "והרמב"ן ז"ל תירץ"
ודמיא לההיא דאמרינן במס' מכות (ו' א') אלא מעתה רובע יציל הורג יציל במקיימי דבר הכתוב מדבר והני לאו עדים נינהו אבל בפסול אחר עדים פסולין מיקרו

15. קצות לד ס"ק ד מתחילת דבריו עד "והנה לכאורה מאי דקשיא ליה" "ולכן נראה דהא דנאמן" עד

"ובש"ך ריש סימן לז"

(ד) שכר להעיד. בתשובת מוהר"י נ' לב נסתפק אם נוטל שכר להעיד פסול מדרבנן או מן התורה. והביאו לספק הזה הספק האחר שנסתפק שם נוגע דפסול אם הוא משום דחשדין ליה למשקר בשביל הנאתו א"כ נוטל שכר להעיד נמי פסול מן התורה משום דחיישין לשקר. ואי נימא פסול נוגע הוא משום דאדם קרוב הוא אצל עצמו אבל לא חיישין למשקר א"כ נוטל שכר להעיד כשר מן התורה, וע"ש דבריו הנחמדים בתשובותיו דף נ' ע"ב (ספר א' סי' י"ט). ולענ"ד נראה כלשונו האחרון דנוטל שכר כשר להעיד מן התורה. וקצת ראייה לדבר מהא דתנן פרק נערה (כתובות) דף מ"ו (ע"א) גבי מוציא שם רע ר' יהודא אומר אינו חייב עד שישכור עדים, מאי טעמא דר' יהודא אמר ר' אבהו אתי שימה שימה, כתיב הכא (דברים כב, יד) ושם לה וכתוב התם (שמות כב, כד) לא תשימון עליו נשך, מה להלן ממון אף כאן ממון. וכתוב בתריה ואם אמת היה הדבר והוציאו את הנערה וסקלוה, והרי נטלו שכר להעיד, דאע"ג דאמת היה הדבר היינו שלא נתברר ע"י עדי הזמה דכתיב ופרשו את השמלה לברר ע"י הזמה, אבל אם אמת היה הדבר עפ"י העדים דהיינו דליכא הזמה וסקלוה, אלמא אע"ג דכתיב ושם לה עלילות דברים דהיינו ששכרן בממון אפ"ה עדותן כשר מן התורה.

וכיון דנוטל שכר מן התורה ולא חשדין למשקר בשביל הנאת ממון יעיד שקר, מעתה צריך ביאור בטעמא דנוגע פסול מן התורה כיון דלא חיישין למשקר בשביל הנאת ממון יעיד שקר. וז"ל התשובה שם במהר"י נ' לב, דאם נוגע פסול משום קרוב א"כ לחוב אמאי נאמן דהא קרוב פסול בין לזכות בין לחוב, והעלה שם דהא דכשר לחוב היינו משום דאתינן עלה מתורת חיוב ומתורת מתנה, כיון דיכול אדם לחייב עצמו כשאינו חייב וזה שמודה שחייב הוא כאלו אמר חייב אני לך מנה ויכול לחייב עצמו, וכמ"ש בעל התרומות (שער מ"ב ח"א סי' ט) וכו' ע"ש. והנה לכאורה מאי דקשיא ליה בטעמא דקרוב אמאי נאמן לחוב היה אפשר לומר דאתינן עליה בתורת מגו דאי בעי יהיב ניהליה במתנה וכדאיתא פרק עשרה יוחסין (קידושין עח, ב) ובפרק יש נוחלין (ב"ב קכז, ב) יכיר (דברים כא, יז) דנאמן האב לומר זה בני בכורי, ופריך יכיר למה לי הא אי בעי יהיב ניהליה במתנה וע"ש. אלא דא"כ אילו היו עדים כנגדו שאינו חייב דתו לא שייך מגו דהוי מגו במקום עדים, וגם גבי בני בכורי אילו היו עדים נגדו לא הוי מגו וכמ"ש רשב"ם (ב"ב שם ד"ה למאי), והודאת בעל דין נאמן אפילו נגד עדים וא"כ ליכא למימר מדין מגו. אלא דגם בטעמא דמוהר"י נ' לב קשה לי טובא, דהא באומר להד"מ ואח"כ באו עדים דאין נאמן לאומר לא פרעתי (שבועות מא, ב), דעדים מעידים שפרע משום דהוא נאמן על עצמו יותר וכל האומר לא לויתי כאילו אומר לא פרעתי (שבועות מא, ב), והתם ליכא למימר דהוא בתורת חיוב חדש דהא אדרבה הוא בא לפטור עצמו בטענת פרעתי. ועוד דהא בחיוב חדש ודאי בעי אתם עדי וכלי אתם עדי לאו כלום הוא וכמ"ש בשו"ע סימן מ' (סעיף א'), ובמודה בחוב ישן אשכחן דאפילו בלא אתם עדי והיכא דלא טען לא טענינן ליה השטאה וחייב לשלם וכדאיתא בסנהדרין פרק זה בורר (כט, ב), וכן מבואר ברמב"ם (פ"ו מטוען ה"ח) וטור ושו"ע סימן פ"א (סעיף א - ג). ועוד דאמרין בריש פ"ק דמציעא (ג, ב) לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים ומה פיו שאינו מחייב ממון מחייבו שבועה [וכו'], ופריך ופיו אינו מחייבו ממון והא הודאת בעל דין כמאה עדים, אלא מה (ל)פיו שאינו מחייבו קנס, ופריך מה לפיו שאינו בהכחשה ובהזמה תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה. ואי נימא טעמא דפיו משום מתנה וחייב א"כ איך שייך ביה הכחשה והזמה והא ודאי במתנה מצי יהיב, ומאי אולמיה דפיו יותר מעדים והא לענין נאמנות אדרבה עדים נאמנין יותר מפיו. ועיין בנימוקי יוסף שם בפ"ק דמציעא (ב, א בדפי ה"ר"ף) וז"ל, מהא שמעינן דמי שהודה בב"ד וחזר ואמר נזכרתי אעפ"י שעדים מעידים כדבריו אין משגיחין בו, דהא הכא ודאי ככה"ג עסקינן, דאי בעומד בדיבוריה מאי אולמא דפיו מתנה הוא דקא יהיב ליה וכו' ע"ש, וא"כ גם אנו נאמר אם הוא בתורת מתנה וחייב מאי אולמיה דפיו נגד עדים כיון דאינו אלא מטעם מתנה אבל לא בתורת נאמנות. ועוד מוכרע הוא הדבר מדין מודה במקצת דחייבה התורה שבועה, ואילו היה כופר בכל בפני ב"ד אלא שאומר אעפ"י אני מחייב עצמי בפניכם בחמשים זוז ודאי אין בזה חיוב שבועה, ועיקר חיוב שבועה במודה במקצת משום דהודה במקצת התביעה ומשום הכי הטילה התורה השבועה על [ה]שאר, אבל אי נימא דאינו נאמן כלל אלא מתורת חיוב חדש אין בזה דין מודה במקצת וזה ברור.

ולכן נראה דהא דנאמן אדם על עצמו אעפ"י שהוא קרוב אל עצמו היינו משום גזירת הכתוב שיהא אדם נאמן על עצמו בכל הפסולין שיש בו. וכבר האיר עינינו מאור העולם רש"י בקידושין פרק האומר דף ס"ה (ע"ב) שם הודאת בעל דין כמאה עדים ז"ל רש"י. דכתיב (שמות כב, ח) אשר יאמר כי הוא זה הרי שסמך על מקצת הודאתו ע"כ. וא"כ כי היכי דהאמינן התורה שני עדים על אחרים כן האמינן התורה לכל אדם על עצמו אע"ג דהוא קרוב לעצמו, דקרוב לא פסלה התורה אלא על אחרים אבל על עצמו נאמן. משא"כ לזכות דבא להעיד על אחרים משום הכי אינו נאמן. ובש"ך ריש סימן ל"ז (סק"א) נתחבט ג"כ בדבר הזה בטעמא דאדם נאמן על עצמו לחוב וז"ל, דהיכא דיש לו הנאה ומקרי נוגע חשיב כקרוב אבל היכא דמעיד לחוב לאו נוגע הוא ולא חשיב כקרוב ע"ש. ולא אדע על מה נתחבטו בפסול קרוב יותר משאר פסולי עדות דהא נהי דאינו קרוב לחוב מכל מקום אינו אלא עד אחד ותורה אמרה (דברים יט, טו) על פי שנים (עדים יקום דבר). ועוד עבד ושפחה וגזלן נמי הודאת בעל דין כמאה עדים. אלא עיקר הטעם הוא כמ"ש דהתורה לא פסלה אלו הפסולים אלא על אחרים אבל על עצמו האמינו תורה ונתן לו נאמנות כמאה עדים וילפינן לה מדכתיב כי הוא זה וכמ"ש רש"י, וזה הוא ברירא דהך מלתא. ומקצת שכתבו גם בדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא (כתובות כב, א) הוא ג"כ מתורת נדר, אבל ראיתי במוהרי"ט ח"ג סימן א' (ד"ה ולא תימא) שדחה דבר זה וכתב דאם היה מתורת נדר הוי מהני ביה שאלה ע"ש. ולפי דרכינו גם בדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא הוא מדין נאמנות, דכיון דהאמינן התורה לכל אדם על עצמו א"כ בין בממון בין באיסור לעולם נאמן על עצמו. מלשון רש"י דיליף לה מקרא דכתיב כי הוא זה. ועיין מ"ש בסימן ל"ז סעיף י' (סק"ה) ובסימן רמ"א סעיף א' (סק"א):